

DE OUD-KATHOLIEK

Tijdschrift voor de Oud-Katholieke Kerk van Nederland

OPGESTAAN. EN NU?

5

Terugblikken op het Congres

Een impressie.

'Het congres heeft wat toegevoegd aan het oud-katholiek zijn.'

11

Geboorte van een toneelstuk

Hoe een verhaal uit Handelingen voor bijzondere ervaringen zorgt.

'Wonderlijk – ik merk dat ik dit woord te vaak gebruik, maar laat het toch staan.'

14

Kleine antwoorden op grote vragen

De wijzen uit het Oosten zijn vertrokken. En nu?

'Schaf de collecte maar af.'

18

De toekomst van de kerkmuziek

Helen Gaasbeek stelt oud-katholieke kerkmusici enkele vragen.

'Wat de gemeenschap nodig heeft en de musicus vindt, komt niet altijd overeen.'

20

In memoriam

Bij het overlijden van Teunis Johannes Horstman.

'Nochtans zal ik juichen in de HERE.'

En verder:

Van de redactie
Opgestaan. En nu? 3

Column
Santenkraam 4

Van FR naar CFM
Nieuwe commissie..... 17

En dan nog dit
Synode, Klankbord en kalender..... 22

Service
Agenda, mutaties, dank en colofon..... 23

De Achterkant
2018..... 24

Redactioneel
Opgestaan. En nu?

Het congres is voorbij; de pelgrims naar Utrecht zijn naar hun dorp, stad, vaderland teruggekeerd, met bloembollen, foto's en herinneringen. En met nieuwe inspiratie, die er hopelijk toe zal leiden dat er in de komende tijd op allerlei plekken in Europa en daarbuiten meer zal opbloeien dan tulpen alleen. Deelnemers en organisatie kunnen terugkijken op een zeer geslaagd congres en een luisterrijke en spirituele viering van 125 jaar Unie van Utrecht.

Het is niet mogelijk om in dit blad een volledig verslag te geven van het congres of lang stil te staan bij alle hoogtepunten. Op de website van het congres okcongres2014.com en op okkn.nl zijn verslagen, foto's en congresstukken te vinden en waarschijnlijk zullen er een verslagboek en dvd verschijnen. Toch willen wij in dit

nummer ook nog terugkijken op het congres door impressies van het gebodene te geven – om herinneringen op te roepen, maar ook om mensen die niet in de gelegenheid waren naar Utrecht te komen een beeld van dit bijzondere gebeuren te geven.

Sta op en ga begint bij de bron: het Woord van God. Het congressthema was gebaseerd op een Bijbels verhaal: het verhaal van de apostel Filippus en de Ethiopiër. Daardoor geïnspireerd schreef Adrie Paasen een toneelstuk, dat op de eerste congresmorgen werd opgevoerd. In dit nummer schrijft ze over haar ervaringen bij het ontstaan, het instuderen en de opvoering van dit stuk.

Eén van de hoogtepunten van het congres was de lezing van John Chryssavgis, adviseur van de Oecumenisch Patriarch van

Constantinopel, die de congresgangers een geheel nieuw wereldbeeld aanreikte en daarmee het thema *Sta op en ga* in een universeel perspectief plaatste. Jan Jorrit Hasselaar staat stil bij deze lezing, die hij in verband brengt met het bezoek van de Patriarch aan ons land en onze kerk in april. De opdracht *Sta op en ga* is voor Helen Gaasbeek aanleiding om na te denken over de vraag: Waarheen met de kerkmuziek?

In dit nummer besteden we ook aandacht aan het overlijden van Mgr. Teunis Johannes Horstman. Aan de vele herinneringen willen wij er op deze plaats nog één toevoegen: bisschop Horstman als enthousiast congresganger en kampeerder tussen de andere 'Hollanders' op de camping, samen met zijn vrouw Lies. *De redactie.*

Column Sicco Claus Santenkraam

Hoewel sommigen de katholiciteit van de kerken aangesloten bij onze Unie nog wel eens ter discussie willen stellen, werd in de viering van 125 jaar Unie van Utrecht een belangrijk aspect van diezelfde katholiciteit zichtbaar: bisschoppen van de andere kant van de wereld of vertegenwoordigers van kerken van elders op de wereld schreden binnen tijdens de eerste en tweede processie aan het begin van de viering.

Maar deze columnist zou zichzelf niet zijn als deze viering ook niet een kritische vraag aangaande deze katholiciteit zou hebben opgeroepen. In het eucharistisch gebed werden twee heiligen genoemd: Willibrord en Martinus.

Ineens overviel de vraag mij of wij in feite niet gedoemd zijn de lijst van heiligen bij de middel-eeuwen te laten stoppen. Dit zou een serieus vraagteken bij onze katholiciteit plaatsen,

omdat het heilig verklaren van bepaalde mensen duidelijk hoort bij het zelfverstaan van de oude, nog ongedeelde Kerk waaraan wij ons zeggen te willen oriënteren.

De Canadese rooms-katholieke bisschoppen, die momenteel in Rome zijn in het kader van de bijzondere synode over het gezin, kunnen straks hun hart ophalen. Bij een door de paus opgedragen mis in het kader van de heilig verklaring van twee Canadezen zullen ze God danken voor Zijn geschenk van heiligheid in deze twee mensen. Maar hoe zit dat eigenlijk bij ons? Kunnen wij, door het schisma in de achttiende eeuw onder meer losgeraakt van het Vaticaanse departement voor heiligverklaringen, er eigenlijk nog wel heiligen bij krijgen? Niet dat er geen oplossing zou zijn voor deze kwestie. We zouden als kerk kunnen beginnen aan een fundamentele bezinning op de plek die heiligen innemen in onze kerk. Vervolgens

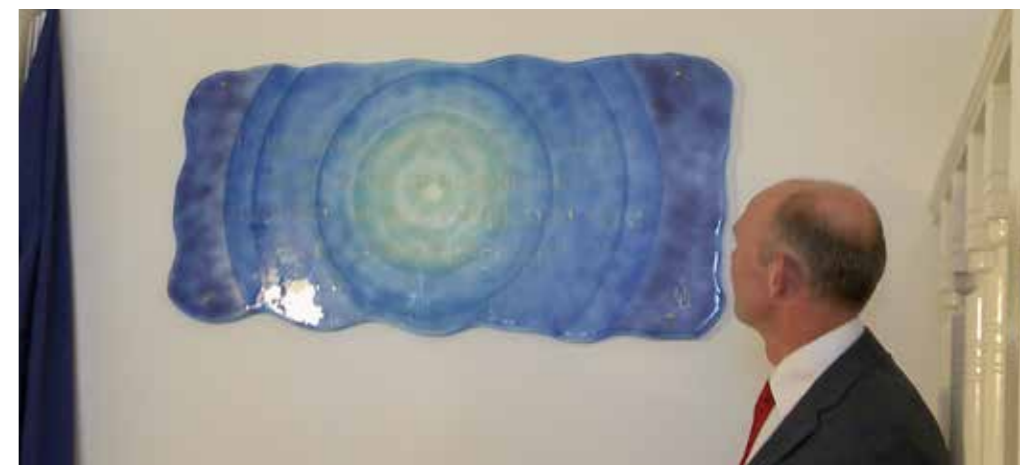
'Omgekeerde sacramenten', die titel stond boven de eerste column van Sicco in De Oud-Katholiek. De tekst ging over afsluiten en openheid en staat te lezen in de uitgave van februari 2010. De column 'Santenkraam' is de laatste in deze reeks positief kritische berichten van Sicco. In de nieuwe jaargang neemt een ander zijn taak over. Als redactie willen we Sicco hartelijk danken voor zijn inbreng en voor de opmerkingen die ons aan het denken zetten. We hopen hem zo nu en dan weer tegen te komen in De Oud-Katholiek, als auteur van een artikel.

zouden we een eigen heiligencatalogus kunnen opstellen die weerspiegelt wie wij op dit moment als 'vererenswaardig', of, wat gewoner, als inspirerend voorbeeld zien.

Ik weet niet of een wonder op voorspraak van zo'n kandidaat-heilige daar ook bij moet horen, zoals dat in de Rooms-Katholieke Kerk meestal het geval is. Je zou je kunnen afvragen wat het volgen van het principe van Vincentius van Lérins voor deze kwestie zou betekenen. Dit principe staat in de bisschopsverklaring van 1889 en figureerde (daarom) ook prominent in de jubileumviering. Het luidt dat wij moeten vasthouden wat overal, altijd en door allen geloofd is. Maar wat het betekent voor de vraag hoe onze 'santenkraam' moet worden aangevuld, hangt weer ervan af hoe we dit principe behoren uit te leggen. Hierop ingaan zou vrees ik stof voor minstens tien columns opleveren.

Terugblikken op het congres

Op donderdagmiddag meldde ik me in de Gertrudis om, samen met anderen, achter de inschrijfbalie de congresgangers te voorzien van een badge en congrespapieren. De eerste contacten werden gelegd, maar ook de eerste problemen moesten worden opgelost: voor deze mevrouw uit Duitsland ligt geen badge klaar, wat nu? En, waar zijn de Tsjechische congrespapieren gebleven? Soms is het druk voor de inschrijfbalie, staan er rijen en wil iedereen tegelijkertijd geholpen worden. Tegen 18.00 uur mag de balie voor een pauze dicht. In het ORKA-gebouw worden pizza's geserveerd en is het even uitblazen. De openingsdienst van het congres, die zo indrukwekkend begint op het pandhof Sinte Marie kan ik meevieren. In processie lopen we naar de kathedraal waar met toespraken het congres officieel wordt geopend. Na de viering gaat de balie weer open om de laatste congresgangers in te schrijven.

Ars Moriendi -
De kunst van het sterven

'Als je zou weten dat je nog tien uur te leven had, wat zou je dan gaan doen?' Een van de vragen waarmee bisschop John Okoro ons aan het werk zette in groepen, voor mij het interessantste onderdeel van de workshop. Daarvoor kregen we een inleiding, waarvan ik helaas weinig heb verstaan, en een overzicht van de 21 betekenissen die de dood voor ons kan hebben, o.a. Afscheid nemen, Verlossing, Ontmoeting met God, Brenger van verdriet, Inslapen, Rustplaats, Toegang tot het paradijs. Antwoorden op de vraag over wat je in de laatste tien uur van je leven gaat doen in mijn groep: een groot glas bier drinken, lekker eten, zelfmoord plegen, en, meer serieus: tijd met mijn familie doorbrengen, vrienden bellen, nadenken over mijn leven, een conflict uitpraten.

De ochtend begint in de Dom met een ochtendgebed. Een lezing in het Duits, een gebed in het Tsjechisch, een Engelse hymne, een universeel halleluja en het onze Vader in velerlei talen gelijktijd. Ongeacht de verschillende woorden klinkt het als één stem. Evenals in de openingsviering op donderdag wordt het congreslied *Op weg gegaan* gezongen. Op deze eerste ochtend samen klinkt het lied al vertrouwd en steviger.

'Genieten van de stadsnatuur'. Bij de titel van deze workshop had ik me toch iets anders voorgesteld: een wandeling door parken en langs grachten, waarbij de gids ons zou wijzen op alles wat daar groeit en bloeit. Maar het werd een uurtje rondraaien en spelletjes doen op en om een heuveltje in een park vlakbij de kathedraal. Het was leuk om een geblinddoekte Emile te leiden bij zijn wandeling langs een rijtje bomen, maar het bracht me niet echt in contact met de natuur.

Beiden gingen het water in, een intrigerende titel voor een workshop. Op de grond gezeten met een blanco tekenvel voor zich luisteren de deelnemers nogmaals naar de tekst over Filippus. Nu met de opdracht vast te leggen met potlood, verf, crêpepapier wat de tekst met je doet. Na verloop van tijd vertelt een ieder over zijn/haar creatieve uiting. Misschien niet direct allemaal kunst (alhoewel...), maar wat een mooie gedachtenwereld ligt daar. Hoe lang zijn we bezig geweest? Krap anderhalf uur maar?

Just another day at the youthcongress... after an early breakfast it's off to Utrecht by bike to get our hands dirty, literally! Cleaning, cutting, mowing the grass, fixing the roof, talking to asylumseekers, playing dominoes with elderly people, listening to a homeless tourguide: our youth does it all, with heart and soul! #proud

Welke gedachte, welke herinnering, welk gevoel, wat neemt u mee terug naar huis van dit congres?

De algemeenheid,
de alomvattendheid van de kerk
(Michael)

Zin in 2018!
(Mary)

Church is awesome
(Lisa)

Ik heb geen voeten meer ...
(Jan Jorrit)

Het gevoel een hele
grote kerk te zijn
(Lida)

Blij dat ik dit heb meegemaakt
(Wim)

We zijn met veel!
(Sylvia)

Die opmerking in het theater-
spektakel: God, ik heb altijd al
gedacht dat u een vrouw was!
(Gottfried)

Tòch heel fijn om oud-katholiek
te zijn
(Liesbeth)

De zaterdag wordt afgesloten met een dinerbuffet in het Academiegebouw en een theaterspektakel in het Pandhof van de Dom. Ik heb tijd om met sommige congresgangers die ik tijdens al die dagen steeds ben tegengekomen te babbelen. Met de joviale Amerikaanse pastoor die het congres 'awesome' vindt, met de twee dames uit Duitsland die helemaal opgetogen zijn omdat ze de prinses van dichtbij hebben gezien, met een Syrisch-orthodoxe priester die in Enschede een parochie leidt en met al die anderen. Na afloop is het opruimen geblazen. Dozen worden in een bestelbus gezet en deuren gesloten. Voor mij als vrijwilliger zit het congres er op. Het was soms hard werken, maar ik had het voor geen goud willen missen. Het congres heeft wat toegevoegd aan het oud-katholiek zijn en de ontmoeting met al die mensen was inspirerend, vrolijk, hartelijk en warm! Voor mij is dat toch een essentie van kerk-zijn.

Congresscijfers en -weetjes

- 23 nationaliteiten
- 30 pizza's voor de vrijwilligers op donderdagavond
- 578 lunchpakketjes op zaterdag
- 900 Unie-vierders in de Dom
- 700 mensen genoten van het buffet op zaterdag
- 66 deelnemers aan het jongerencongres (bedden bijgeplaatst!)
- 50 ok-crew tijdens het congres
- En met werkgroepen, vertalers etc erbij: ruim 100
- 2,5 jaar voorbereiding
- Na afloop in het schoollokaal (crisiscentrum): tientallen lege dozen, zes volle vuilniszakken en vijf pakken koffie erdoorheen
- Het internationale info-kraampje verkocht voor ruim 1500 euro

Van voorbij en nu verder

Zoveel verhalen en foto's, zoveel lezingen en gesproken woorden die we nog eens rustig tot ons door willen laten dringen. Het congres mag dan voorbij zijn, opgestaan willen we graag iets van de energie van dat samenzijn meenemen in ons (parochie)leven. Binnenkort verschijnt een aangenaam hulpmiddel om herinnerd te worden aan de woorden en om te genieten van de herinneringen. Het congrescomité werkt aan het uitbrengen van een boek plus dvd over het Congres 2014. Het zal als pakket worden aangeboden en de hoop is dat het nog in december gereed is. Wie nu al het pakket wil bestellen, kan dat doen via congres@okkn.nl. Informatie, ook over de prijs die nu nog onbekend is, wordt gedeeld op okcongres2014.com.

De geboorte van een toneelstuk

De wonderlijke wegen van God

Filippus krijgt een opdracht van een engel: hij wordt naar de woestijn gestuurd. Daar, in de leegte, ontmoet hij een mens. Ook ik krijg een opdracht, of eigenlijk een verzoek, niet van een engel, maar van de aartsbisschop: 'Zou jij een toneelstuk over dit verhaal kunnen schrijven?' Ook ik kom terecht in de leegte, die gevuld wordt door de ontmoeting met de kamerling uit Ethiopië.

Veel stof biedt het verhaal niet: twee mannen die kort met elkaar praten, waarna de één de ander doopt. Het komt dus aan op context en verbeeldingskracht.

De man die gedoopt wordt is een eunuch. Hoe heeft dit feit zijn leven bepaald? Hij is in Jeruzalem geweest om God te aanbidden. Maar mag een eunuch in de tempel komen? Nee, zegt een tekst uit Deuteronomium, maar Jesaja spreekt andere taal, en laat Jesaja nu juist het boek zijn waarin de eunuch in zijn reiswagen zit te lezen.

De eunuch is een hoge ambtenaar, een kamerheer, van de koningin van Ethiopië. Wat vindt zij van zijn reis naar Jeruzalem? En: hoe is het om koningin te zijn in een door mannen bepaalde cultuur? Zij wordt aangeduid als de draagster van het erfrecht van haar zoon. Stel je voor dat die zoon gestorven is, wat betekent dat dan voor de positie van de koningin? Kan de reis van de eunuch daar misschien iets mee te maken hebben? Een andere koningin uit de Bijbel, de koningin van Sheba, ging zelf naar Israël, omdat zij over de roem van koning Salomo gehoord had. Heeft deze koningin misschien haar raadsheer gestuurd in plaats van zelf te gaan?

Sheba of Saba ligt in het huidige Ethiopië en de naam Saba roept een regel op uit een cantate van Bach, gemaakt voor het feest van Driekoningen: 'Sie werden aus Saba alle kommen.' Volgens de legende zou één van de drie wijzen, Caspar, een jonge man uit Ethiopië zijn. 33 jaar geleden....De leegte raakt steeds meer gevuld.

Aan de hand van Nijhoff

Er is ook nog de engel, die Filippus naar de woestijn stuurt. Ik herinner me de lekespelen van Nijhoff, waarin twee waakengelen voorkomen, die het gebeuren begeleiden en er commentaar op geven. In de jaren vijftig en zestig werden Nijhoffs kerstspel en paasspel veelvuldig opgevoerd. Ik heb een aantal van die opvoeringen bijgewoond in de hervormde kerk in Heerlen en zelf een keer als engel meegespeeld in een schoolopvoering van het kerstspel.

Terwijl ik nog denk over en zoek naar de inhoud, neemt het stuk in mijn hoofd de vorm aan die Nijhoff gebruikt: op rijm, in alexandrijnen, versregels van twaalf of dertien lettergrepen met een vast metrum, kortere regels voor de strofen van de engelen. Vele malen twijfel ik. Maak ik het niet te moeilijk? Maar zo zit het in mijn hoofd en zo moet het blijkbaar gebeuren. En juist deze vorm past, naar mijn gevoel, bij het mysterie karakter van de stukken van Nijhoff en van mijn stuk.

Dan breekt eindelijk het moment aan dat ik kan gaan schrijven.

Wees hier aanwezig, allereerste geest, die over wateren van aanvang zweeft.

Dit zijn de beginwoorden van het gedicht *Awater* van Nijhoff. Hiermee vertolkt hij een bepaalde opvatting over dichten, namelijk dat poëzie een schepping is, die tot stand komt in opdracht van een hogere macht, die de dichter de woorden ingeeft, bezielt, inspireert.

Grote woorden, maar toch durf ik te zeggen dat ik in die wonderlijke weken waarin ik eerst zoek, daarna schrijf, inderdaad het gevoel heb geïnspireerd te worden, niet ik bedenken het verhaal en de woorden, ze worden me gegeven, aangereikt, door de Bijbel, door Nijhoff, en door de Geest. En door het congresstema *Sta op en ga* en de daarbij aangegeven kernmomenten: *ontvankelijkheid, verbonden*

worden en participeren. Woorden die daarmee verband houden lopen als een rode draad door het stuk heen.

Wonderlijke weken

Geruime tijd na de voltooiing van het stuk beleef ik opnieuw wonderlijke weken, deze keer niet alleen, achter mijn computer, maar in een gemeenschap, een kleine gemeente, verzameld rond de tekst. Wat in stilte ontstond, wordt tot leven gewekt.

Dat begint al bij de eerste bijeenkomst met spelers en regisseur Oscar Scheijde. Oscar laat de spelers een aantal keren de tekst voorlezen, in wisselende rollen. Hij voelt de mensen blijkbaar goed aan: zijn eerste indeling blijkt de definitieve te zijn. Het is ongelooflijk spannend voor me. Een poëtische tekst schrijven, hem in je hoofd horen klinken, is nog iets anders dan hem hardop te horen voorlezen door mensen die hem voor

het eerst onder ogen krijgen. Gaat het werken? Wonderlijk goed. Al bij eerste lezing merk ik dat de spelers de tekst aanvoelen en Oscar heeft er ook meteen vertrouwen in. Er komen reacties op de tekst. Spelers geven aan dat ze geraakt zijn door bepaalde passages. En ook ik word geraakt. Soms denk ik: dat is mooi, soms ontroert een passage me, bijvoorbeeld de 'geloofsbelijdenis' van Filippus. Heel raar als het om een tekst gaat die je zelf geschreven hebt.

Mooie avonden, die vrijdagavonden in het schoollokaal van de Orka. Het binnenkomen, het elkaar begroeten, het is altijd weer een bijzondere vreugde. Wonderlijk – ik merk dat ik dit woord te vaak gebruik, maar laat het toch staan – dat deze mensen, die elkaar voor een deel nog niet kenden en die, net als de wijzen uit alle windstreken komen, zo snel een eenheid vormen. Om de spelers niet te zwaar te belasten, hebben Oscar en

ik afgesproken dat we meestal maar één scène per avond zullen repeteren, maar al gauw spreekt de groep de wens uit vaker met zijn allen het hele stuk te oefenen. Niemand komt met tegenzin. Niemand klaagt over al die kostbare vrijdagavonden die we aan de repetities besteden.

De figuren komen onder de regie van Oscar steeds meer tot leven. Het stuk krijgt gestalte. Er wordt ook veel gelachen. Citaten uit de tekst worden - uit hun verband gehaald - gebruikt met een komisch effect. Er ontstaat een onofficiële Monty Python versie. Ook nu, een aantal dagen na de opvoering, vliegen de citaten nog per mail over en weer.

De opvoering

En dan breekt het moment aan waar we al die tijd naartoe geleefd hebben: de opvoering in de Dom. Oscar wilde geen souffleur, maar stiekem heb ik me voorgenomen op de voorste rij te gaan zitten met de tekst – die ik inmiddels zo ongeveer uit

mijn hoofd ken – om in geval van nood voor te zeggen. Het blijkt niet nodig te zijn.

De opvoering 'overtreft al wat ik ooit had kunnen denken' om met een citaat uit de tekst te spreken. De spelers brengen tot leven wat ik in gedachten zag toen ik het schreef, maar nog mooier door de toevoeging van hun eigen persoonlijkheid. Erna Peijnenburg als bitcherige koningin; Trees Visser: mysterieus en ernstig; Cees van der Steen, overijverige slaaf en geslepen koopman; Jan van der Steen, imposante, strenge Schriftgeleerde; Gabriëlle Hooimeijer en Emma Luijendijk, serene engelen en natuurlijk de hoofdrolspeler: Gerard Schoonderbeek, die door diepte- en hoogtepunten heen een heel scala aan emoties laat zien. Twee van de oorspronkelijke spelers moesten helaas om medische redenen afhaken. Dat leidt tot enkele dubbelrollen: Trees Visser speelt ook de tweede Schriftgeleerde en Erna Peijnenburg brengt, na een uiterlijke en innerlijke metamorfose de zachtmoedige, bezield

Hieronder een paar van de leukste reacties op het stuk:

- Het is gek: je weet hoe het afloopt en toch was het spannend.
- Ik had pas na een tijd door dat het op rijm was.
- Gabriëlle fietst door Utrecht en hoort iemand roepen: 'Look, there's angel one.'
- Een Filippijnse priester wil het stuk door zijn priesterstudenten laten spelen.
- Een pastoor uit Duitsland wil het in zijn parochie laten opvoeren.

Wie weet zijn er in Nederland parochies of groepen die het stuk graag willen zien. De spelers zijn graag bereid het stuk nog enkele keren op te voeren. Het kan goed dienen als basis voor een gesprek op een vormingsavond of weekend, voor parochies of andere groepen. De speelduur is ongeveer 40 minuten. Wie belangstelling heeft kan contact opnemen met Adrie Paasen, adriepaasen@adriepaasen.nl

Filippus tot leven. De prachtige, door Hedwich van der Steen met eenvoudige middelen gemaakte kleding en de schitterende belichting en de indrukwekkende achtergrond van de Dom vervolmaken het geheel.

Alles bij elkaar was het een wonderlijke ervaring: dat je zoekt naar inhoud en die vindt; dat een vorm je aangereikt wordt; dat je een regisseur ontmoet met verstand van toneeltechniek, die wil meewerken, zomaar, omdat hij het leuk vindt; dat je spelers vindt, die geraakt worden; dat één van die spelers een dochter heeft die prachtige kleren maakt.

In het stuk spreekt Filippus, nog voordat hij begrijpt waarom hij door de engel naar de woestijn gestuurd is, zijn geloof in Gods leiding uit. Ik ben iets minder gelovig dan hij, dus zeg ik het hem pas achteraf na: 'Hoe wonderlijk en ondoorgroendelijk zijn Gods wegen.'

Adrie Paasen

Kleine antwoorden op grote vragen

De wijzen uit het Oosten zijn vertrokken. En nu?

De wijzen uit het Oosten waren dit jaar wat aan de vroege kant. Ze waren ook met wat meer dan de traditionele drie. En ditmaal brachten ze geen goud, wierook en mirre, maar wat eigenlijk wel? En laat hun komst een zichtbaar spoor bij ons achter?

In april van dit jaar bracht de Oecumenisch Patriarch Bartolomeus I, ook wel de Paus van het Oosten genoemd, een officieel bezoek aan Nederland. Patriarch Bartolomeus is samen met Paus Franciscus de eerste dienaar van het christendom. Gastheer van het bezoek was de Oud-Katholieke Kerk. Centraal thema van het bezoek was 'vergroening van de samenleving'. Het bezoek van de Patriarch en zijn gevolg van vooraanstaande orthodoxe geestelijken was indrukwekkend. Zo waren er mooie ontmoetingen met koning Willem-Alexander, minister Timmermans, vertegenwoordigers van grote en kleine kerkgenootschappen, joden en moslims. Ook hield de Patriarch de jaarlijkse Quasimodolezing, waarin hij opriep tot bewustwording ten aanzien van schepping en duurzame ontwikkeling. In september hield de naaste adviseur van de Patriarch, John Chryssavgis, een lezing tijdens het Oud-Katholieken Congres.

Aftrap

'En nu?' vraagt de redactie van De Oud-Katholiek zich af. Natuurlijk, er komt een mooi boek over het bezoek met als thema *'An Ongoing Conversation'*, maar toch. Zal zo'n uitgave iets uitwerken en het gesprek daadwerkelijk stimuleren? Is het gevaar niet dat over een jaar het merendeel van de boeken nog in een kast ligt van het Bisschoppelijk Bureau?

Tijdens de bezoeken is er veel gezegd en gedaan. Toch probeer ik een aantal lijnen te schetsen, waaraan we ons kunnen schuren en die ons wellicht kunnen verrijken. Eerst ten aanzien van de relatie.

Van mens tot mens

In de achterliggende eeuw zijn kerken intensief op zoek geweest naar eenheid. Veel dialogen zijn gevoerd en rapporten geschreven. Dikwijls zijn hierbij belangrijke stappen gezet en verschillen overkomen. Maar hoe nu verder, want er zijn en blijven ook zichtbare en grote verschillen. Zo kent de Oosters Orthodoxe Kerk een andere geschiedenis dan die van ons. De leden komen doorgaans uit een andere cultuur en spreken een andere taal. Ze kleden zich anders en hebben dikwijls standpunten waarin we ons niet herkennen, bijvoorbeeld over de positie van vrouwen en van mensen die homoseksueel zijn. Juist in zo'n context is het mijns inziens van wezenlijk belang om gastvrij te zijn en ruimte te maken voor elkaar. Het samen optrekken maakt een kwetsbaarheid zichtbaar die essentieel is. Ontmoetingen van mens tot mens komen dan tot stand waarbij elkaars pijn en vreugde zichtbaar wordt. Door deze kwetsbaarheid kan er begrip ontstaan en wellicht iets nieuws geboren worden.

Verrassing in 2054

Er is lange tijd een diepe kloof geweest tussen de kerk van het Oosten en de kerk van het Westen met dikwijls wij-zij beelden van elkaar als oorzaak en resultaat. Officieel breukpunt is 1054, maar het proces van verwijdering was al lang daarvoor ingezet. Ik vind het mooi dat de Oud-Katholieke Kerk als één van de eerste, al langer dan een eeuw

en dit jaar zichtbaar opnieuw, inzet op gesprek en ontmoeting met de Oosters Orthodoxe Kerk. Door samen te eten, in één auto te rijden en gastvrij te zijn leren we elkaar beter kennen en dragen we bij aan het ietsjes mooier maken van kerk en wereld. Ik hoop dat dit mag leiden tot verdere verbodering en verzuistering met wellicht een mooie verrassing in 2054, duizend jaar nadat de scheiding tussen Oost en West officieel een feit was. Dergelijke bewegingen om voorbij 'wij en zij' te komen kunnen ook andere gebieden inspireren.

In het klein kan het uitmaken of je een ruzie uitvecht via mail of what's -app of toch maar even langs gaat om de ander te ontmoeten. In het groot kun je denken aan het conflict in de Oekraïne. Op het moment van schrijven klinkt het wapengekletter steeds luider tussen Rusland en het Westen. De wij-zij tegenstelling wordt steeds verder opgevoerd. Wellicht is de huidige *hard power* van wapen en sancties nodig. Maar mag er ook wat *soft power* bij, zoals honderd keer zoveel beurzen voor studentenuitwisselingen tussen Rusland en het Westen om elkaars werelden beter te leren verstaan? De waarheid is doorgaans niet alleen aan onze kant, in kerk en wereld, in groot en klein.

Schaf de collecte maar af

John Chryssavgis sprak tijdens het Oud-Katholieken Congres. Hij adviseert de Patriarch over grote thema's als klimaatverandering en biodiversiteit. Daarachter gaat de gedachte schuil dat de kerk geen doel in zichzelf is. De kerk is er ook niet alleen om onze religieuze behoeften te voeden. Het gaat in de kerk volgens Chryssavgis vooral om de transformatie, omvorming, van onze wereld. Wij kennen als Oud-Katholieke Kerk een soortgelijke insteek. Maar soms vraag ik me af: 'Waar is onze dagelijkse wereld dan in de kerk te vinden?' Het verband tussen ons wereldlijke leven en de (hoogliturgische) kerkdienst is in ingedikte vorm zeker aanwezig. Maar je moet soms bijna gepromoveerd zijn in de theologie om dat te kunnen zien.

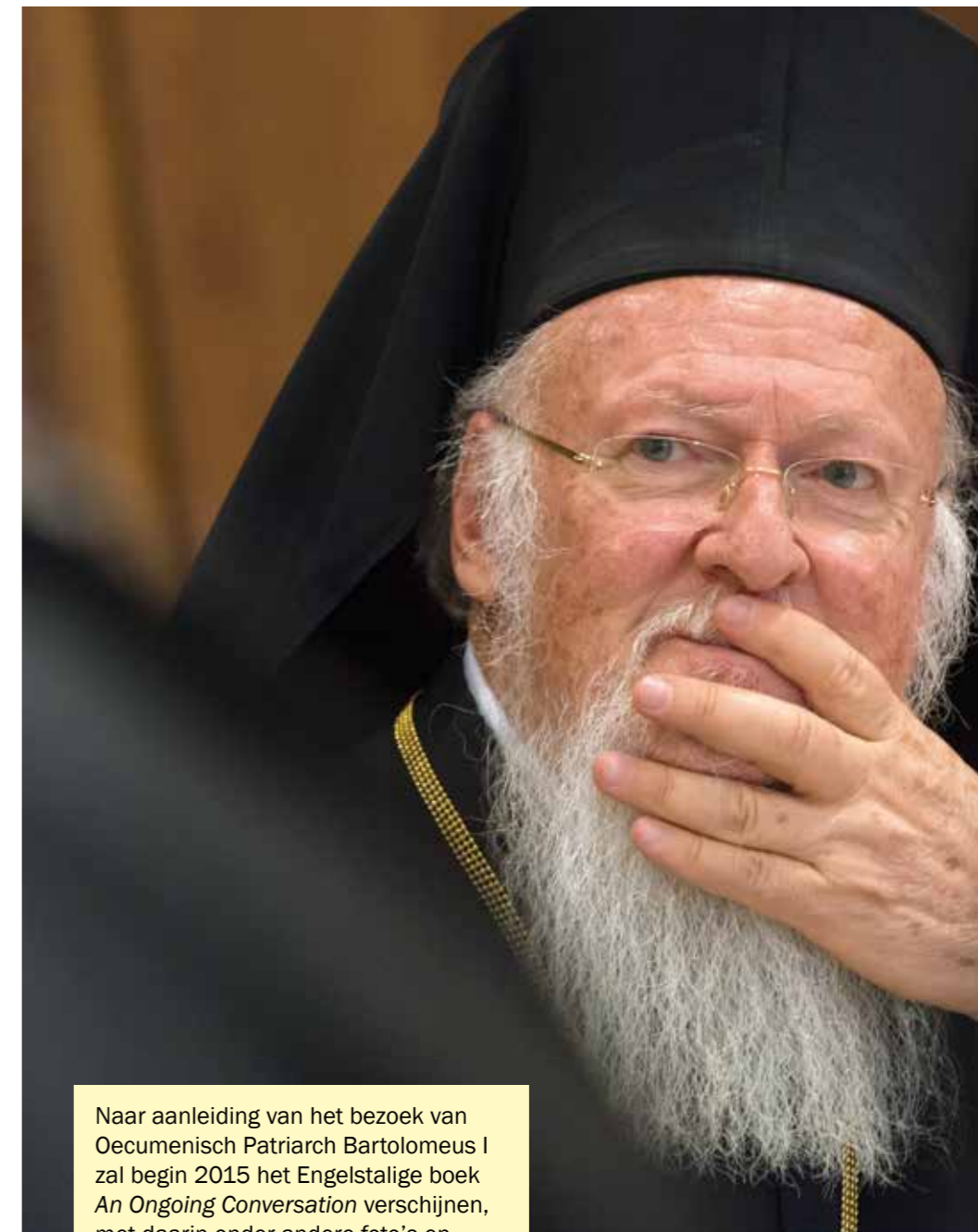
Misschien moeten we elkaar een handje helpen en ingedikte vormen wat uitdunnen. Neem bijvoorbeeld de collecte. Als we op zondag onze gaven tijdens de collecte aanbieden, doen we dat in geld. Maar weten we nog dat dit geld symbool staat voor het leven van de gelovigen met de haar of hem geschonken gaven? Het geld maakt dit gehele leven echter grotendeels onzichtbaar. De abstractie van de collecte zorgt er mede voor dat onze gaven en levens van alledag minder zichtbaar zijn in de eredienst. Wellicht is het goed om deel eens te vervangen door geheel. Oftewel, houd het eens geld op zak en leg de inspanningen en de opbrengsten van je leven in de collecteschaal en breng die naar het altaar. Eens kijken wat er dan gebeurt.

Volgens Chryssavgis gaat het in de kerk vooral over omvorming van de wereld. Wat betekent dat anno 2014 in onze context? Onder de omvorming van de wereld valt ongetwijfeld de traditionele zorg voor de armen, wezen en weduwen. Vandaag de dag is onze maatschappij alleen vele malen complexer. Er zijn veel meer vormen van 'arm' en 'verweesd' zijn. Neem bijvoorbeeld de armoede van doorgeschoten aansturing in urenplaatjes in zorg en onderwijs. De armoede van druk-druk-druk en het zoeken naar balans tussen gezin en werk. Of neem verweesd zijn in termen van een mantelzorger die op zichzelf wordt teruggeworpen in onze participatiesamenleving. Wat is dan het diaconaat, de dienst aan de wereld, van de kerk? Of is de kerk geen gesprekspartner in deze vragen van onze dagelijkse werkelijkheid?

De Patriarch en Chryssavgis gaan nog een stapje verder als ze spreken over omvorming van de wereld. Ze hebben het over de hele schepping.

Alle geestelijken het bos in

De Patriarch sprak in zijn Quasimodolezing over grote vragen, maar gaf vooral kleine antwoorden. Hij beschouwt vragen rondom biodiversiteit en klimaatverandering als een soort intern proces. Het gaat over het veranderen van *'the human heart and*

Naar aanleiding van het bezoek van Oecumenisch Patriarch Bartolomeus I zal begin 2015 het Engelstalige boek *An Ongoing Conversation* verschijnen, met daarin onder andere foto's en toespraken. Meer informatie tegen die tijd op okkn.nl.

Oecumenisch Patriarch Bartolomeus I

John Chryssavgis, adviseur van de Patriarch

mind. De Patriarch en John Chryssavgis dagen ons uit om anders te kijken. Wij mogen ons als mensen meer bewust worden van het feit dat we verbonden zijn met de natuur. Dit is een perspectief dat we in het Westen doorgaans niet hebben. De mens is toch het centrum van veel, zo niet alles geworden. Er zijn Westerse theologen die op basis van dit inzicht van verbondenheid hun hele systematische theologie meteen herschrijven. Dat gaat me wat snel. Veranderingen van *'heart and mind'* hebben tijd nodig. Daarom klein beginnen, in de supermarkt, maar ook in de theologie. Begin maar eens met een excursie van 48 uur van alle geestelijken op de Hoge Veluwe: 's nachts, alleen en in de bronstijd. Vanuit die ervaring kunnen ze dan in gesprek gaan met hun theologie en parochianen, die thuis of in hun werk dikwijls ook bezig zijn met zaken rondom vergroening.

Ergens begin januari of zo

Het bezoek van de wijzen uit het Oosten, inclusief het Congres, zijn grote evenementen voor zo'n kleine kerk. Het is goed eerst uit te rusten en het resultaat te vieren. Vervolgens kunnen we langzaam een eens verkennen: "Wat nu?". Het zou natuurlijk zonde zijn als we hard doorlopen naar het volgende event. Centrale verkenning lijkt me dan ook eerst: Wat leren we in deze ontmoetingen over onszelf, de ander en over God? Doen we dat niet, dan zullen de wijzen uit het Oosten elk jaar terug moeten komen. Op zich vind ik dat ook nog geen gek idee. Ergens eind december, begin januari of zo.

Jan Jorrit Hasselaar

In 1989 startte de Oecumenische Patriarch van Constantinopel wijlen Dimitrios I een traditie van jaarlijks gebed voor de schepping. Dimitrios I riep de eerste dag van gebed voor de schepping uit op 1 september. Tegenwoordig is 1 september ook voor veel protestante en katholieke christenen de eerste dag van *Time for Creation*.

Kortere lijntjes

Van FR naar CFM

Herman Toorman, Thesaurier-Generaal sinds begin dit jaar, werd niet alleen geconfronteerd met een flink gat in de begroting en jaarrekening van de kerk, maar ook met de ombouw van de Financiële Raad (FR) naar een nieuwe en bredere Commissie Financiën en Materieel (CFM). Hoog tijd om een gesprekje te voeren met de opperpenningmeester van de kerk.

Waar zit het verschil tussen FR en CFM?

Herman: de opzet van de nieuwe commissie is

erop gericht een directere lijn te krijgen met de parochies. Een brief van Amersfoort kan formeel en afstandelijk overkomen. Waar ik op mik is een breed netwerk van deskundigen op financieel en bouwkundig terrein, die een vertrouwensband opbouwen met een plaatselijk kerkbestuur. Wanneer een penningmeester van een parochie met een probleem zit, heeft hij een mede-vrijwilliger in de CFM, met wie hij kan overleggen en die hem of haar van dienst kan zijn. Het voordeel is bovendien dat een vaste figuur per parochie een *know how* opbouwt, die ook in stand blijft wanneer zich wisselingen in een kerkbestuur voordoen.

We kunnen ons blind staren op de jaarrekening van de landelijke kerk, maar daar wordt slechts een deel van wat er allemaal omgaat in de kerk zichtbaar. In de parochies gaan er uiteindelijk nog veel grotere bedragen om; denk alleen maar aan de vaak kostbare renovaties en restauraties, waar we jaarlijks mee te maken hebben. En dat stelt ook hoge eisen aan de verantwoordelijke mensen ter plekke. Het is bekend dat je een goede penningmeester met een lantarentje moet zoeken, maar hetzelfde geldt voor mensen, die verstand van bouwzaken hebben. In die lacune willen we voorzien in de CFM. Niet door de verantwoordelijkheden over te nemen, maar wel door gericht te kunnen helpen bij grotere projecten en financiële problemen. Hoe eerder je er bij betrokken kunt worden, hoe beter het is. Helaas is het de afgelopen jaren te vaak voorgekomen dat het onderhoud van gebouwen wat verwaarloosd werd en dat bracht uiteindelijk veel hogere kosten met zich mee. Heel wat van onze parochies hebben de zorg voor monumentale panden en alleen al het aanvragen van subsidies

Herman Toorman

vraagt veel en gespecialiseerde kennis en werk. Een instelling als de Monumentenwacht kan een kerkbestuur daarbij goed van dienst zijn, maar het blijft wel aan het kerkbestuur om daadwerkelijk actie te ondernemen en daarbij kan de CFM goed van pas komen. Gelukkig zijn er ook de nodige parochies, die zelf voldoende deskundigheid in huis hebben, maar wanneer daar bestuurswisselingen optreden, gaat er vaak een stuk deskundigheid verloren.

Wanneer het al moeilijk is om penningmeesters te vinden, waar komen dan die CFM leden vandaan?

Herman: ik hoop van harte dat uitgediende penningmeesters en bouwkundigen bereid zouden zijn en het leuk vinden om hun deskundigheid ook nog wat breder te blijven inzetten. Een goed voorbeeld was bijvoorbeeld Ineke Arentzen, die als voormalig lid van de FR diverse parochies heeft geholpen om jaarrekeningen opnieuw op te zetten. Maar beter is het om dat werk te voorkomen en eerder in te springen wanneer het nodig is. De Thesaurier is dan ook op zoek naar deskundigen op bouwkundig en financieel terrein! Meld u zich vandaag nog.

Emile Verhey

De toekomst van de kerkmuziek

Spanningsvelden en uitdagingen

Kerkmuziek. Net als bij voetbal heeft iedereen wel een mening als het gaat over kerkmuziek en meent te weten hoe het ermee gesteld is en waar het heen moet. De één vindt gregoriaans het toppunt van schoonheid; de ander vindt het een hoop kriebelige nootjes, veel te moeilijk. De één is gelukkig als er op zondag veel bekende liederen hebben geklonken, terwijl een ander mopperend de kerk verlaat, omdat het steeds hetzelfde liedje is. Aan de ene koffietafel bejubelt men orgel en organist(e), terwijl aan de volgende het heil wordt gezocht bij lichte (pop)muziek.

Eigenlijk heeft iedereen wel een mening over kerkmuziek, maar echt op structurele wijze erover spreken, dat doen we maar weinig. Dat is jammer, want we zijn er allemaal wezenlijk mee verbonden – of we nu veel, weinig, of niet meezingen. Het motto van het congres bepaalt ons bij het ontbreken van dit structurele gesprek. *‘Sta op en ga!’* stelt ons immers voor een vraag. Waarheen zullen we gaan?

Waarheen?

De vraag waar we heen zullen gaan, de vraag naar

de toekomst van de kerkmuziek, heb ik aan enige kerkmusici van de Oud-Katholieke Kerk gesteld. Zij zijn degenen die zondag aan zondag op de orgelbank zitten of het koor dirigeren, en op die manier een niet te onderschatten bijdrage aan ons vieren leveren. Zij gaan ons in muzikaal opzicht voor. Hun werk en dat van koorzangers en andere muzikale vrijwilligers, wordt gemakkelijk voor lief genomen. Het vraagt echter de nodige voorbereiding om nog maar te zwijgen van lessen of studie. Kerkmuziek, gespeeld of gezongen, is veel meer dan zomaar een muzikale bijdrage aan het geheel. Fiete Smit-Maan, organist in IJmuiden (Engelmundus), Haarlem, Krommenie en Alkmaar, omschrijft het aldus: ‘Ik zie het orgelspel als het snoer dat de onderdelen van de kerkdienst van voorspel tot en met naspel passend aan elkaar rijgt en verbindt tot een geheel, een doorlopende lofzang. Ik poog hiaten zonder functie, die de concentratie verbreken en verleiden tot privé-gesprekken, te voorkomen.’

Toevoegen

Alle kennis en kunde van de musici is aangesproken om de vraag, die het motto van het congres aan ons stelt, te beantwoorden. Gertjan Arentsen, cantor in Amsterdam, noemt als fascinerend aspect van de oud-katholieke kerkmuziek dat er zoveel schatten uit een lang verleden worden gekoesterd en levend gehouden. Hij vervolgt: ‘De huidige generatie zal daar het hare aan toe moeten voegen. Dichters en componisten zullen moeten worden uitgenodigd om op eigentijdse wijze in woord en toon antwoord te geven op het Woord, dat nog steeds tot ons komt.’ Heden en verleden met elkaar in gesprek brengen en houden, is een punt dat door alle benaderde musici wordt onderstreept. Teresa

Takken, oprichter en eerste dirigent van *The Sea Singers* uit Egmond aan Zee, wijst als vanzelf op deze beweging. Het Oud-Katholiek Gezangboek bevat een brede variatie aan stijlen en spiritualiteiten, maar *The Sea Singers* voegen toch ook nog iets toe.

Geen objectief kwaliteitscriterium

Voor de toekomst van de kerkmuziek zou dus gesteld kunnen worden dat het zaak is om verleden en heden, en eigenlijk ook toekomst, bij elkaar te houden. Wij staan op de schouders van hen die ons zijn voorgedaan, aldus Gertjan Arentsen, maar dienen ons ook weer op eigen(tijdse) wijze te verhouden tot dat erfgoed. Fiete Smit-Maan benadrukt dat dit betekent dat we niet alleen maar oud-katholieke evergreens hoeven te zingen, maar wijst ons er tegelijkertijd op dat we die zeker ook niet mogen vergeten.

Hiermee is een eerste spanningsveld met het oog op de toekomst aangeduid. Een rijke traditie en de huidige tijd vormen allebei een bron van inspiratie en een uitdaging om mee om te gaan. Ze zijn beide nodig wanneer we verder willen. Voor de musici is er echter nog een uitdaging. Naast de spanning tussen traditie en heden voelen zij soms ook een spanning tussen zichzelf en de gemeenschap. Wat de gemeenschap nodig heeft en de musicus vindt, komt niet altijd overeen. Andries Stam, organist in

Schiedam, wijst er op dat er geen objectief kwaliteitscriterium bestaat voor ‘goede’ kerkmuziek. ‘Wat goed is, wordt bepaald door de context van de liturgie en de intenties van de muziek binnen die context.’ De musicus kan natuurlijk wel in meer of mindere mate zijn of haar vak verstaan. Bart Klijsmit, organist in Hilversum, voegt eraan toe dat hij hoopt dat de musici zich ‘openstellen voor, en deel blijven uitmaken van de gemeenschap die zij dienen in goede en slechte tijden’. Dat vraagt soms ook om ‘in stille verwondering te genieten van het niet perfect zijn’, iets wat ons allen ter harte mag gaan.

Uitdaging

Zo is er dus een spanningsveld tussen traditie en heden en een spanningsveld tussen musicus en gemeenschap. Dat zou al genoeg stof voor een structureel gesprek over kerkmuziek opleveren, maar er is nog een punt. Natuurlijk is er ook een uitdaging in de relatie tussen kerkmuziek, geloof en kerk. De toekomst van het een is onlosmakelijk verbonden met de toekomst van het ander. Maar ook de inhoud van het een zou verbonden moeten zijn met de inhoud van het ander. Bart Klijsmit: ‘We mogen af en toe wel meer schreeuwen, in klank en woord, tegen onrecht en de schaamteloosheid van macht’. Dat betekent ook dat de inhoud van liederen of de muzikale vormgeving onder de loep

moeten worden genomen. Voldoen we wel aan wat we zingen? Wanneer we op een goede manier om kunnen gaan met deze uitdaging, dan wordt de kerkmuziek een dragende kracht van ons geloof en geloof een dragende kracht van onze kerkmuziek. Kerkmuziek. Iedereen heeft er wel een mening over. Ik hoop van harte dat we erover in gesprek zullen blijven. Samen met de kerkmusici kunnen we onze gedachten laten gaan over alle uitdagingen die met de kerkmuziek verbonden zijn. Daarvoor moeten we wel in beweging komen. Sta op en ga!

Helen Gaasbeek, MTh. Student en onderzoeksassistent aan het Oud-Katholiek Seminarie, pastoraal werker in Hilversum, geïnteresseerd in liturgie en kerkmuziek.

Respons en lied bij Handelingen 8,26-40
Beide werden gemaakt door dichter Andries Govaart en musicus Christiaan Winter. De werkgroep vieringen van het congres werkte de opdracht uit en overlegde regelmatig met hen. Eerst ging de dichter zijn eigen weg en vervolgens maakte de musicus daarbij de toonzettingen. De respons werd een soort yell die in je hoofd blijft rondzingen. Het lied kreeg een brede melodie, een meezinger. Ze zijn ook bedoeld voor vieringen in de parochies. Meer over respons en lied is terug te lezen in het congresboek.

Teunis Johannes Horstman

3 mei 1927 - 12 augustus 2014

Teun Horstman werd in 1927 geboren in Utrecht (parochie Sinte Marie) en werd in het eerste oorlogsjaar ingeschreven aan het Oud-Katholiek Seminarie te Amersfoort. In 1950 ontving hij de diakenwijding en het jaar daarop de priesterwijding. In 1953 huwde hij met Lies de Groot en werd werkzaam in het pastoraat.

In de jaren 1953 tot 1961 was hij een welbekende persoonlijkheid in het Groene Hart, waar hij op zijn motorfiets doorheen reed om de parochies Gouda, Schoonhoven en Oude-water te bedienen. Daarna werd hij geroepen om het pastoraat van de grootste parochie, die van Egmond, op zich te nemen. De kustplaats en de Egmonders lagen hem wel; zijn directheid viel meestal ook wel goed in 't Derp. Hij keerde na zijn pastoraat graag terug naar Egmond en woonde daar uiteindelijk ook de laatste jaren van zijn leven. Hij vond daar zijn tweede vrouw Ada de Graaff, met wie hij in 2012 in het huwelijk trad.

Na de Egmondse periode keerde hij terug naar zijn geboorteplaats Utrecht om pastoor te worden van de beide Utrechtse parochies (Sinte Marie en Sinte Gertrudis), waaraan later ook de Jakobus parochie werd toegevoegd. Het waren intensieve jaren van 1976 tot 1986, waarin gewerkt werd aan de totstandkoming

van één parochie in Utrecht, de studenten van het seminarie regelmatig aan tafel zaten, het pausbezoek plaatsvond en Horstman lid werd van het Metropolitane Kapittel en van het Collegiaal Bestuur.

In 1986 maakte hij opnieuw de overstap van het aartsbisdom naar het bisdom Haarlem om zijn laatste jaren vol te maken als pastoor van de parochies Alkmaar, Den Helder en Krommenie. Het liep echter anders doordat hij toch wat onverwacht op 1 oktober 1987 tot bisschop van Haarlem gekozen werd. De bisschopswijding volgde op 12 december van dat jaar in Egmond aan Zee. Teun Horstman was bisschop van Haarlem tot oktober 1994.

Delicaat was dat hij een zwager was van de toenmalige aartsbisschop Antonius Jan Glazemaker en dat de familiebanden dus wel heel erg nauw werden binnen het episcopaat. Beiden hebben er voor gewaakt dat de familierelatie geen rol speelde in het bestuur van de kerk.

In memoriam

Teunis Johannes Horstman

Bisschop-emeritus Teunis Johannes Horstman overleed op 12 augustus jl in de leeftijd van 87 jaar. Maandag 18 augustus werd de eucharistie gevierd bij zijn uitvaart en werd zijn lichaam begraven op de algemene begraafplaats in Egmond aan Zee.

De laatste jaren van zijn leven bracht bisschop Teun Horstman door in Egmond aan Zee. Terug naar Derp. Vele jaren was hij hier pastoor geweest. Bij de bijeenkomsten van de mannenvereniging 'St. Jan' werd hij steevast met 'pastoor' aangesproken, zo kende men hem immers het beste. Voor een stichtelijk woordje tijdens de vergadering kon altijd een beroep op hem gedaan worden. Hoewel woordje dan meestal woord werd. Zijn plaats in de kerk van Ste. Agnes in Egmond aan Zee was dicht in de buurt van de preekstoel. Soms werd de preek van de pastoor kort van commentaar voorzien of van een blik van goedkeuring dan wel enig fronsen van wenkbrauwen. Als in de preek 'eeuwig leven' genoemd werd, mompelde hij

steevast 'eeuwigheidsleven'. Eeuwig leven duurt zo lang, zei bisschop Horstman en eeuwigheidsleven kende voor hem een andere tijdsbeleving.

Zijn bisschopsspreuk 'Autem in Domino gaudebo' (Habakuk 3,18) bleef een leidraad voor zijn leven. En dan bijzonder het woordje 'nochtans', dat er in de NBG vertaling aan voorafgaat: Nochtans zal ik juichen in de HERE. Teun Horstman was verheugd te horen dat zijn bisschopslied ook een plaats had gekregen in het nieuwe liedboek van de PKN. Zo wordt 'zijn' lied verder gezongen en blijft ook de oproep om je altijd in de Heer te verheugen, klinken. Een aantal jaren was het gewoonte dat bij hoogtijdagen bisschop Teunis Johannes in 'groot paars' in het priesterkoor aanwezig was en aan het eind van de viering de bisschoppelijke zegen gaf. Soms voegde hij een eigen tekst toe. Velen herinneren zich dat hij bij de zegen in de kerstnacht zong: 'Gaat nu allen heen in vrede – en kom ook gauw weer eens terug – zo zegene u de almachtige God: + Vader + Zoon en + heilige Geest'. 'Amen,' zong het volk, velen met een brede glimlach. Met zijn overlijden is een periode afgesloten.

Een leven van een markant persoon voor zijn gezin, parochie, bisdom en kerk. Steevast sprak bisschop Horstman mij aan als 'pastoor'. En ik reageerde dan met 'bisschop'. In het hospice veranderde dat. Toen hij mij zag binnenkomen zei hij: 'Dag Rudolf'. En ik zei: 'Dag Teun'. Hoe ziek hij ook was, hij bleef zich nochtans verheugen in de Heer. Hij wist niet waarnaar, maar wel naar Wie hij toeging. De woorden van Habakuk waren voor hem altijd levende werkelijkheid gebleven.

Bij het ontvangen van de Zalving der Zieken werd het Kerkboek uit 1993 gebruikt, waaraan hij, als Bisschop van Haarlem, zijn naam had verbonden. Aan het eind van het toedienen van de zalving maakte bisschop Teunis Johannes duidelijk dat hij de zegen – die hij zojuist via mij ontvangen had – aan ons wilde geven. Drie kruisjes: + Vader + Zoon en + Heilige Geest. We werden er stil van. Moge Teunis Johannes Horstman delen in het eeuwigheidsleven en leven in de vrede van de Verrezen Heer.

Rudolf Scheltinga, pastoor van Egmond

Gezamenlijk werken (Jongeren)Synode en beleidsplan

Doen we de goede dingen en doen we ze goed? Deze vraag staat centraal bij het tot stand komen van het nieuwe beleidsplan voor de kerk. De afgelopen Voorjaarsynode hebben we nagedacht over een nieuw beleidsplan. Wat moet erin komen en hoe werken we dat beleid gezamenlijk uit? Deze laatste vraag is minstens zo relevant als de eerste. In dat kader trekken de leden van de Synode samen op met het Collegiaal Bestuur om in dialoog te werken aan een nieuw beleidsplan. Niet zomaar een stuk papier, maar een levend document, waarin elke parochie zich herkent en waardoor elke parochie geïnspireerd raakt. Voor een actieve kerk als de onze is het goed om met regelmaat koers te bepalen: waar ligt de focus en welke keuzes maken we? Vanuit het perspectief om elkaar en onze medemens in de samenleving te ontmoeten vanuit het evangelie van Christus. Naast en geïntegreerd met de Synode is er weer een Jongerensynode. Uiteraard is ook bij het onderwerp beleid de mening van jongeren van belang.

En dan nog dit

Oudste parochieblad? Zestig jaargangen later...

Klankbord, het parochieblad van de parochie in Amsterdam, verscheen onlangs voor de 500ste keer. Daarin onder andere een greep uit de opsomming van opvallende berichten die al eerder waren gesignaleerd door pastoor Jan Kinneging bij gelegenheid van het 250ste nummer:

- in 1954 uitte de pastoor al een klacht over het geringe kerkbezoek.
- in 1957 spaarde de vrouwenvereniging Tot Vreugd en Steun bonnetjes, met name van het waspoeder Persil.
- in 1964 werd de kerk gerestaureerd en kerkte men in Onze Lieve Heer op Zolder; het museum kreeg als dank na afloop van de restauratie de miskelk van de Brouwersgracht in bruikleen.

Pastoor Heyligers startte de uitgave in 1951 en schreef in zijn openingsartikel onder andere: 'In 1940 hebben de pastoors van de beide Amsterdamse gemeenten een blad uitgegeven dat, voor zover we konden nagaan, slechts 4 keer is verschenen. Daarna werd de uitgave gestaakt op verzoek van de redactie van de 'Oud-Katholiek', die meende dat de gemeentebladen de O.K. benadeelden.' Tijden veranderen!

Kalender 2015 Missie Sint Paulus

De Missie en Diaconatskalender 2014, die zo goed werd ontvangen, komt ook voor 2015 beschikbaar. De kalender wordt op hetzelfde luxe kringlooppapier met eurokeurmerk en zonder bleekmiddelen gedrukt als in 2014. Met nieuwe projecten in beeld. Zoals activiteiten van koptische christenen in Egypte, een blijf-van-mijn-lijfhuis in Hong Kong, de onafhankelijke kerk in de Filippijnen en van blinden in Zuid-Afrika, die succesvol een imkerkursus volgen. Door de Missie en Diaconatskalender 2015 te kopen steunt u de projecten. Het verkoopbedrag van acht euro is slechts mogelijk doordat er belangeloos gewerkt wordt door de ontwerpers, opstellers en verdelers. De kalender 2015, een bijzonder geschenk in zes talen, is via de intekenlijst in de parochies te koop. Heeft u geen gelegenheid hem te kopen via de parochie, dan kunt u de kalender bestellen via secretaris@stpaulus.okkn.nl of via de telefoon op 071-4076689. Toezending per post kost voor één kalender drie euro extra aan porto. Voor twee tot negen kalenders is dat vier euro. stpaulus.okkn.nl

Officiële berichten

Helaas geen berichten. Vanwege de gekrompen formatie op het Bisschoppelijk Bureau hoort de opgave van berichten momenteel niet tot de prioriteiten.

Agenda

9 november, 16.00, Haarlem
Afscheid pastoor Ploeger, installatie pastoor Frede

15 november, 15.30 uur, IJmuiden
Priesterwijding Marieke Ridder, Engelmunduskerk

15 november, 10.30 - 15.30 uur, Utrecht
Ontmoetingsdag Oecumenisch Forum voor Katholiceit
forumkatholiceit.nl

19 november, 10.30 uur, Utrecht
Emeritikring

22 november, 09.30 uur, De Akker, Hilversum
Jongerensynode en Synode

1 december, 20.00 uur, Haarlem
Lezing: Oecumene als maatschappelijk model

4 december, 20.00 uur, Utrecht
Lezing: Oecumene als maatschappelijk model

7 december, IJmuiden
Afscheid pastoor Frede

11 december, 10.00 uur
Studiedag pastores

Het is bijna onmogelijk iedereen persoonlijk te bedanken voor zorg en begeleiding tijdens de laatste fase van het aardse leven, de blijken van medeleven, de aanwezigheid bij avondwake en de begrafenis, en alle condoleances, na het overlijden van

**Teunis Johannes
Horstman**

De familie voelt zich gesteund bij het dragen van het verlies en stelt het prijs, allen op deze wijze te bedanken.

Uit aller naam
Annelies Hoetjes - Horstman

Correspondentieadres:
Stationsweg 31
1851 LH Heiloo

Mutaties bisdom Haarlem

Vanwege de ziekte van priester Koenraad Ouwens zal Mattijs Ploeger hem vervangen inzake seminarie-werkzaamheden. Pastoor Ploeger zal voor 0,3 fte vervangend docent liturgie worden met daarnaast een aanstelling als 0,2 fte assistierend pastor in de parochie van de H. Agnes te Egmond aan Zee. Hij legt daarmee zijn functie als pastoor van de HH. Anna en Maria te Haarlem neer. In die vacature van 0,5 fte wordt voorzien door de benoeming van pastoor Robert Frede, die zijn functie als pastoor van de H. Adelbertus te IJmuiden neerlegt. Hij zal daar worden opgevolgd door pastoor Martina Liebler, die daarvoor een uitbreiding van 0,2 fte van haar aanstelling krijgt. Zij blijft daarnaast 0,3 fte assistierend pastor in de IJmuider parochies en 0,2 fte als pastoor van de H. Nicolaus te Krommenie. Het afscheid van pastoor Ploeger en de installatie van pastoor Frede te Haarlem zullen plaatsvinden in een dienst op zondag 9 november om 16.00 uur. Het afscheid van pastoor Frede van de Adelbertusparochie staat gepland voor zondag 7 december.

Colofon

De Oud-Katholiek is een periodieke uitgave van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, verschijnt zeven keer per jaar en wordt verspreid op alle oud-katholieke adressen in Nederland.

Redactie

Yvonne van Doesum, Robert Frede, Inge van Maaren, Adrie Paasen, Louis Runhaar, Wietse van der Velde, Emile Verhey

Redactieadres

redactie@okkn.nl of:
Kamerlingh Onnesweg 167
1223 JE Hilversum

Vormgeving

Sync. Creatieve Producties, Hilversum

Productie

Nilsson, Goes
ISSN 0 167 3963

Redactiesluiting: 5 november 2014

De volgende Oud-Katholiek verschijnt medio december

Abonnement

Bent u niet oud-katholiek maar wilt u deze uitgave wel graag ontvangen? Voor € 25,- per jaar zenden wij u het blad graag toe. Een briefje met volledige adresgegevens kan naar: registratie De Oud-Katholiek, Koningin Wilhelminalaan 3, 3818 HN Amersfoort. Of: info@okkn.nl Giften welkom op: NL68 INGB 0000 2250 00 t.n.v. Oud-Katholieke Kerk van Nederland te Amersfoort.

Verantwoording foto's (voor zover bekend):

Foto's congres: Rina Homan, Jllz, Walter Jungbauer, Henriette Maan, Inge van Maaren, Jacobien Mourits, Sync., p.12,13 Michiel van 't Erve, p.15,17 Dio van Maaren, p.16, Sync., p.17 Emile Verhey, p.2,20 Willem Horstman.

Service

- **2010: Zürich: 13 old catholic youths in the front rows of church, just behind all the important guests.**
- **2014: Utrecht, 63 old catholic youths in the celebrational service, in full for the former queen of the Netherlands, the archbishop and all the other people. #proud2**
- **2018: Austria: Just imagine what it can be like!**